

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de

Coloniae Agrippinae, 1684

14. Commissa Ordinario causa exempti, an illius iurisdictione censeatur
excitata vel delegata.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

d. cap. cum speciali l. unica C. de Professorib. qui in urbe const. lib. 12. cap. inter alia de seni. excommunic. Abb. d. n. 3. vers. aut dubitatio, longè magis poterit interpretari legem non scriptam, si verò sensus seu casus sit dubitabilis, tunc si princeps facile possit adiri, illius erit interpretatio. *Fel. d. cap. cum venissent in pr. d. cap. inter alia l. ex facto in princ. ff. de vulgari et pupill. Fumus d. verb. interpretatio m. 4.* In minus, decidi poterit per inferiorum ratione aliqua si fieri possit naturali & verisimili, quæ tamen verbis expressiorum privilegii consonet, vel etiam per aliquod simile. Ejusmodi enim interpretationes per similia nedum iudicibus, sed etiam Doctoribus concessæ sunt, *per tex. l. ex facto ff. de vulg. et pup. l. non possunt ff. de legib. Anchar. c. 2. de Adagis. Cyo. l. non dubium c. de legibus Abbas d. n. 3. vers. alius data instantia. Innoc. d. cap. cum speciali.*

Paucis distinctiones has confirmant Anton. de Milis, Fumus, Abbas & Doctores supra allegati. Quibus addo, quod inferior etiam de nullitate seu validitate exemptionum cognoscere possit, non ut diffiniat, sed ut retardet tantum aut differat illarum executionem, donec superiori rescripserit, interim expectando secundam iustionem. *Butr. et DD. cap. uia de ord. cognis. Abb. cap. de cetero in 2. not. de Rejudic. glo. c. 1. ubi Innocent. de offic. ord. div. Borgasius tract. de Irregularit. et dispens. pari. 2. us. qua dispensatio dicatur indiscretæ fol. 26. col. 2.*

Non enim facile obediendum est iniquis falsive literis emanantibus à Cancellaria Pontificali aut Cæsarea, nisi altera iustione intimata, *Barth. l. prohibitum C. de iure ffic. lib. 10. Ang. conf. 219. l. 3. C. si contra ius l. nec damnosa C. de precibus.* Inòd possent resisti si facerent impressionem *l. de senstonia C. de iure ffic. li. 10.* Denique ordinarius de exceptione exemptionis, quæ in causa coram eo vertente coram eo etiam proponitur, possit cognoscere, distinguit & cum mica hac salis resolvit Philippus Francus *cap. 1. n. 4. vers. sed ubi non esset notorium de panis in 6.* Ut cum dubia est Exemptio & de causa agitur mensæ ejus proponi, tunc ordinarius cognoscere non possit, secus verò si causa concernat Ecclesiam, vel mensam ipsius Ecclesiæ.

QUESTIO XIV.

Commisssa ordinario causâ Exempti, an illius iurisdictione censeatur excitata vel delegata?

SUMMARIUM.

1. Ordinaria & delegata potestas potest concurrere in eodem.
2. Ad quem tunc appelletur.
3. Quibus formulis cognoscatur ultra iurisdictio sic concessa.
4. Iudex procedens una via, cum debuerit alia, vitiat acta & sententiam.
6. Ab Episcopo visitante tanquam Apostolice se-

ca sedis delegato ad quem appella- 7. *Utra jurisdictione in dubio processum fuisse presumatur.*

Hæc Questio scitu dignissima est, tum ad judicij telam sententiamque ordinandam, tum etiam ad appellationem interponendam, cum enim sententia ordinaria & delegata potestas possit in eadem persona concurrere, periculum est, si habitâ seu excitatâ ordinariâ jurisdictione sub delegato procedatur aut è contra, ne processus omnis vitietur. *Abb. Fel. & DD. ca. ex officio de prescr. c. licet & cap. pen. ubi DD. de officio ord. latè Fel. in Repert. verb. ordinarius potest esse, & ordinarius efficitur delegatus, latè Menoch. lib. 2. præsumpt. 16. & 17. n. 23. & seqq. aut appellandum à sententia ordinarii delegati ad Metropolitanum qui hoc respectu inferior est. DD. Rubr. ff. de officio ejus cui mand. juris Gaill. d. Obs. 17. n. 5. ne ad Metropolitanum causa non devolvatur, ex quo tali casu ad Pontificem appellari opportuisset. Abbas cap. ad abolendam n. 16. de hæreticis, Fel. d. cap. cum ex officio num. 24. & in suo repert. d. verb. ordinarius. Abbas d. cap. cum ex officio num. 25. Item addit ad Abb. ad d. ca. abolendam num. 16. Porro ad agnoscendum utra jurisdictione concessa censeatur, magis pendet ex cognitione formularum quam ex jure, dicunt enim sequentibus similibusve formalis jurisdictionem ordinariam solere excitari, mandamus tibi ut justitiam facias, Item committimus; tum enim quia committitur ordinario causa quæ ad ejus jurisdictionem spectabat, ejus jurisdictione non censeatur delegata, sed excitata, id est (inquit Innocent.) videtur ei suavisse executionem sui officii. *Innoc. d. c. licet vers. & est ratio. Abbas ibidem num. 3. cum addit. vocaturque ejusmodi commissio iustus seu excitatio jurisdictionis, non verò delegatio. tex. Auth. ut nulli judicem §. & hoc verò jubemus. Barb. & DD. l. more ff. de jurisd. om. jud. Marant. de ord. judic. par. 4. dist. 5. n. 72. Cæterum si dicatur, vice nostra, auctoritate nostra, auctoritate Apostolica, aut ponantur clausulæ æquipollentes quæ fustus à Felino & Doctoribus referuntur. d. cap. licet n. 2. & seq. ubi Abb. n. 5. & Innoc. Mathefil. notab. 90. tum censebitur ordinarii jurisdictione fieri delegata, prout quoque quotiescumque per commissionem jurisdictione ordinarii alteratur, diminuitur vel augetur, qua de re videatur Felinus, capitibus supra allegatis & DD. His præmissis dum quaeritur, utrum commissâ ordinario causâ Exempti, illius jurisdictione excitetur an verò fiat delegata, invenio pugnantes sententias. Hostiensis censuit pro jurisdictione ordinaria seu jurisdictionem ordinariam excitari. *m. c. ad abolendam de hæreticis.* Cujus tamen opinio à cæteris merito reprobat. *glo. not. d. c. ad Abol. in verbo de leg. in fine ubi Jo. Andr. & Abb. n. 15. Abb. ca. grave n. 5. de off. ord. Abb. c. significasti n. 12. vers. sicut semper de foro compet. dixi supra qu. 7. vers. ampliat. 6. in fine.* Ratio est, quia cum ordinario retribitur seu committatur aliquid quod non pertinet ad ejus ordinariam cognitionem seu jurisdictionem, tum censuretur & delegatus. *Barth. & DD. l. more majorum ff. de jurisdic. om. jud. latè Menoch.***

Menoch. de prescript. li. 2. praf. 16. n. 15. & seq. Abb. d. c. licet. n. 3. Abb. c. significasti n. 12. vers. si aut semper in sine de foro compet. ubi dicitur, quod Papa censetur semper delegatus, quando dat ordinario potestatem contra Exemptos, ideoque censentur omnes, quod si Papa mandet Episcopo ut inquirat de heresi contra Exemptos, quod id facturus sit non potestate ordinaria sed delegata. Fel. d. s. licet nu. 1. glo. d. c. ad. abolendam ubi Abb. nu. 16. quod ipsum inter ceteros doct. & breviter distinguit Barthol. d. l. more n. 8. hoc sermone: Aut in concessione exprimitur, quod hoc faciat auctoritate concedentis, & tunc non videtur concedere ordinariam, si verò hoc non exprimitur, tunc aut committitur unum negotium vel plura particularia, & non videtur concedi ordinaria jurisdictio, aut committitur universitas negotiorum, ex tunc in dubio videtur concedi ordinaria jurisdictio. Ita ille. Porro non urget auctoritas & ratio Hostiensis, quia communis Doctorum opinio est in opposito, cujus rationes satis refellit Abbas, quas nolo breviter causa hic referre. d. n. 16. cap. ad. abolendam.

Sunt autem ut in initio scripti, scitu hæc necessaria ad totam judiciariam, quippe quod si iudex una via procedat, cum aliam eligere seu alia procedere debuisset, processus ex nullitate corrumpitur, Menoch. d. praf. 17. Van. de nullitat. ex defectu jurisdict. ord. n. 170. & seq. Fel. ubi supra in reperi. Similiter quo ad appellationem interponendam, ut in initio pluribus auctoritatibus probatum est, quod tamen non videtur placuisse Alphonso Villadiego. In speculo usitatorum fol. 35. n. 31. nitenti auctoritate sacre congregationis, declaratione (inquit) 484. (illius refert ejusmodi verba.) Si in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam sedis Ap. delegato, prout statuit sacrum Conc. Trid. debet appellari ad Metropolitanum & c. Ratio inquit est, quia quæ suffraganeus in visitatione facit jure ordinario, facit licet auctoritate Apostolica, sic factus delegatus, addit. Ideo dixit Hostiensis ca. 2. de offic. ord. & in summa de offic. ord. §. sunt aurem quædam, quod quando committitur Episcopo id quod pertinet ad ejus officium, id fit ut magis teneatur, ca. quis nesciat dist. 15. Ita ille, Porro quæ jurisdictione usus præsumatur qui secundum ordinariam & secundum delegatam cognoscere & diffinire causam potuit, tradit alibi latè Menoch. lib. 2. præsum. 17. per 10. Paucis cum ex actis constat, quæ jurisdictione usus sit, res est satis in confesso. Abb. ca. cum ex offic. nu. 32. de prescript. ubi Felin. nu. eod. vers. limita primo. At verò si possint acta & sententia utraque jurisdictione sustineri, tum ordinaria usus præsumitur. Felin. ubi supra num. 34. quod fallit, nisi delegatio facta sit à Principe vel summo Pontifice, nam tunc præsumitur processisse tanquam delegatus. Fel. d. c. cum ex offic. n. 31. vers. bene facit, quia delegatus principis dignior est ordinario. D. D. in Rubr. de offic. eju. ideoque appellatio devolvitur ad principem. Fel. ubi supra n. 24. si autem acta secundum jurisdictionem ordinariam sustineri non possint, secundum delegatam auctorem possint, tum receptor opinio est quod processerit secundum delegatam. Abb. d. c. cum ex offic. n. 31. Fel. n. 1. Parisius n. 33. Ratio, quia quilibet præsumetur amplecti eam viam

viam, per quam actus suus non vicietur. l. 3. ff. de test. mili. l. quoties 2. de Reb. dub. lat. Menoch. lib. 6. praf. 8. Alb. de prasumpt. Reg. 3. praf. 35. nu. 3. & seqq. qua de re fufiffime Joannes Baptista Peruhus gener Bartholi. in tractatu de arbitris lib. 12. cap. 8. & seq. Ocean. vol. 3. fol. 128.

 QVÆSTIO XV.

Exemptus an privilegio gaudeat, antequam illius habeat notitiam?

S U M M A R I U M.

1. Francus, Abbas & Menochius de hōe distinguunt. primum, non validat sententiam.
2. Ignorantia iudicis condemnantis Exemptum. 3. Clausula irritans afficit ignorantes.

Articulum hunc supra incidenter tractavimus lib. 1. quæst. 7. n. 6. quibus annexi poterunt sequentes auctoritates. *Ans. de Milit. in Repert. verb. gratia per quam, fol. 177. Rot. dec. 12. circa med. de prabend. in antiq. Anam. in add. cap. ad abolendam de hereticis. Anchar. post Lapum Clement. 1. de appell. ubi Calder. not. 2. latissima Abb. cap. 1. n. 7. cum Apost. de constitu. ubi vide Rom. cons. 207. vide distinctionem Franci cap. 1. §. ex parte n. 3. & seq. de concess. prabend. in 6. Menoch. de Arbit. iudic. casu 135. n. 30. usque ad n. 40. ubi latè. Aliud est ignorantia iudicis excommunicantis exemptum, qui non facit valere excommunicationem ideo quod ignoret eum esse exemptum. *Spec. de citatione §. Item de citatione n. 20. vers. sed. nunquid idem erit.* Ratio est, quia per exemptiones eripitur quis ipso facto à jurisdictione. *Abb. cap. cum dilectus n. 3. de relig. domibus.* Qua de re videas quæ distinctius supra actui lib. 1. quæst. 7. vers. infertur 1. num. 6. pleraque enim hac in materia ex mente concedentis dependent, ad quam ut ibi & sæpius diximus, semper est collinandum. *vide infra lib. 3. quæst. 7. n. 1.* Ratio secunda, quia exemptiones regulariter annexam habent clausulam irritantem quæ afficit ignorantem, *vide infra lib. 3. quæst. 12. n. 11.**

 QVÆSTIO XVI.

Quid si pendente lite coram ordinario concedatur Exemptio?

S U M M A R I U M.

1. Declinatoria noviter orta opponi potest. poni potest.
2. In revocandi domum noviter ortum, opponi potest. 3. arbitri factus Sacerdos, compelli non potest.